

Одговор г. Миленка Марковића на текст г. Ђорђа Вукадиновића „Црвени и Црни“ интересантан је, али он ипак није убедљив. [\[1\]](#) Такав одговор може привидно да опстане једино ако се зажмури на низ чињеница, којих г. Марковић или није свестан или их ноншалантно заобилази.

Што се тиче реторичког питања, „откуда толико партизанских битака против Немаца и зашто нема битака између четника и Немаца,“ могло би се одговорити: где су битке Чеха, Француза, Данаца или Холанђана против тих истих Немаца? Одговорне националне вође тих народа (исто као ген. Михаиловић у Србији) правилно су оценили да би такве „битке“ беспотребно водиле огромним губицима међу грађанским становништвом, а да од њих не би било сразмерне војничке користи. Они су знали да такав отпор на широкој основи има стратегијског смисла само у блиској координацији са наступајућим савезничким војскама, а не као изоловани гест пркоса. Крагујевац 1941. године, еклатантан је доказ тачности претходне тезе. Као странац, бар на српској територији, Броз је према обзирима ове врсте био потпуно равнодушан. Његови „стратегијски циљеви“ били су револуционарно освајање власти и стварање тактичке диверзије која би могла да помогне СССР. Немачка одмазда му је чак користила за попуњавање сопствених редова.

А и те „партизанске битке“ врло су сумњиве, осим ако се г. Марковић за свој извор не ослања на фалсификоване податке британске обавештајне службе која је, као што је Дејвид Мартин то безпоговорно доказао, [\[2\]](#) била инфилтрирана агентима Коминтерне који су извештаје са терена фризирани у Брозову корист. Друмске заседе нису битке. А што се тиче немачке перцепције о томе, ко је по интересе Рајха на овом подручју представљао најакутнију опасност, а та перцепција је много меродавнија од мишљења чланова СУБНОР-а, одговор на то питање дао је још пре неколико деценија проф. Иван Авакумовић након брижљивог претраживања немачке архивске грађе.

[\[3\]](#)

Схватајући да је српски народ био плебисцитарно уз народни покрет отпора Драже Михаиловића, Немци су у њему видели свог најопаснијег непријатеља. То је одговор на питање г. Марковића, „Шта нам о томе говоре немачки извори?“ Нека прочита тај материјал па да онда чујемо његове коментаре.

Што се тиче питања „шуровања“ са окупатором, г. Марковић је ту прилично суздржан и опрезан, као што би и требало да буде ако му је намера да заступа партизанску страну. Када се уплашио да би савезници могли да се искрцају у Далмацији, Броз је 1943. г. немачком опуномоћенику, ген. Глезу фон Хорстенау послао делегацију у Загреб, са

Ко би се смео изједначавати са ким?

Пише: Стефан Каргановић
четвртак, 27 август 2009 14:26

конкретним прелозима за договор о ненападању и заједничку акцију за бацање Савезника у море у случају њиховог искрцавања. То представља нешто знатно више од „шуровања.“ То је велеиздаја. Састав делегације: Ђилас, Коча Поповић и Велебит, јасно указује да је то била мисија за сарадњу са окупатором на највишем нивоу. [\[4\]](#)

Само због овог јавно издајничког чина, партизански и четнички покрет се никако не би смели изједначавати. Али то свакако није она врста аргумента против изједначавања који је г.Марковић имао на уму.

Стратегије два покрета биле су суштински различите зато што су их мотивисали обзир потпуно различите природе. Броз и његово малобројно окружење били су комунистички револуционари, интернационалисти, чија је лојалност у том периоду припадала Совјетском Савезу, а не Југославији или Србији, наравно подразумевајући СССР као стожера светског комунизма, а не као Русију у историјском смислу. Дража Михаиловић, с друге стране, био је српски официр и родољуб кога су болеле све непотребне ране његовог народа, као немачка одмазда 100:1, и кога је српски народ од почетка уздигао на пиједестал свога ратног вође. Он није имао потребе да се претвара, нити да опортунистички провоцира окупаторску одмазду да би на тај начин попуњавао своје редове. Из те две потпуно различите концепције и перспективе родила су се два дијаметрално супротна начина вођења рата. Дражин начин био је професионално беспрекоран и у суштини он је био исти као у свакој другој окупираној земљи, с том разликом што ни на једном другом месту после рата никоме није пало на памет да протагонисте таквог става прогласи за „сараднике окупатора.“

Питање г. Марковића, ако су четници били антифашисти, како се догодило да заврше као губитници у Другом светском рату, баш је оно што би се на енглеском назвало *disingenuous*,

лажно наивно. Након педесет година сви, па и г. Марковић, сигурно знају да су разлози за то чисто политичке и обавештајне природе, и да немају никакве везе са стварним понашањем и опредељењем четничког покрета. Да ли је г. Марковић једноставно преспавао последњих неколико деценија док су се архиве отварале и сведочанства излазила на видело, мада још увек не сва, али ипак сасвим довољно да га лише могућности да изиграва необавештеност?

Међутим, иако се формално чини као да јесте, г. Марковић ни овде суштински није у праву. Генерал Михаловић и његов покрет су за допринос победи добили признања највиших савезничких ауторитета. Током рата, енглески генерал лорд Александер, похвалио је Михаиловића и његове трупе што су својим диверзијама на пругама

пореметили немачке линије снабдевања и тиме кључно допринели победи савезника у Северној Африци. Амерички председник Труман је у марту 1948. г. својим указом ген. Михаиловића посмртно наградио орденом Legion of Merit, једним од највиших одликовања које САД могу да доделе странцу. Француски председник Шарл де Гол, и сам војник и родољуб, који је након капитулације своје земље пркосно развио барјак отпора, и човек истог кова и вредности као ген. Михаиловић, знао је врло добро ко је ко на Балкану. Он је зато одлучно и са презрењем одбијао да прими Броза. Тек после де Голове смрти, Брозу је пошло за руком да оствари свој дугогодишњи сан и да се најзад са другарицом ушуња у Јелисејску палату.

Теза г. Марковића, да враћање на оно што он назива „Недићевим видокругом“ не може бити пропусница за улазак у Европску унију не помаже његовом аргументу. Чињеница је, и г. Марковић то имплицитно прихвата, да су по Недићевом видокругу из времена окупације, партизански и четнички покрет били изједначени. Тешко је замислити да би влада под окупацијом заузимала негативан став према четничком покрету, да је он био проокупаторски оријентисан. Затим, под претпоставком да Србија треба да тежи уласку у Европску унију (а то није пресуђено, него је врло дискутибилно питање које се тек мора размотрити у оквиру једне свестране и поштене јавне дебате), ЕУ нигде као „улазницу“ за пријем не поставља услов за привилегисање партизанског покрета. Унутрашња српска расправа по овом питању ЕУ се уопште и не тиче. Господин Марковић боље би поступио када читаоце не би одводио у заблуду користећи тај изанђали ЕУ трик којем у Србији често прибегавају они који са чињеницама и аргументима не баш најбоље стоје.

Ако је историјска истина „савремени и европски стандард,“ онда је битно да се она разјасни и да се поштено дефинишу улоге оба покрета отпора током Другог светског рата. Ако истина не улази у оквир тих „европских“ стандарда, коме је таква „Европа“ уопште потребна?

Аутор је председник холандске невладине организације Amicus Iuris

[1] Миленко Марковић: Нема места изједначавању четника и партизана, НСПМ, <http://www.nspm.rs/polemike/nema-mesta-izjednacavanju-cetnika-i-partizana.html>

[2] David Martin: *The Web of Disinformation: Churchill's Yugoslav Blunder* [Harcourt, Brace,

Ко би се смео изједначавати са ким?

Пише: Стефан Каргановић
четвртак, 27 август 2009 14:26

Jovanovich, 1990]

[3] Иван Авакумовић: *Михаиловић према немачким документима* [Београд, 2002] Ово је српско издање. Студија је првобитно била објављена седамдесетих година.

[4] Walter Roberts: Tito, Mihailović, and the Allies, 1941-1945, [Duke University Press, 1987], с. 106-112